

Handläggare
Björn Axén
Telefon: 08-50800953

Till
Förskolenämnden
2025-06-10

Skrivelse angående insatser i förskolan för barn med autism

Svar på skrivelse från Linnéa Vinge (SD)

Förvaltningens förslag till beslut

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Bakgrund till ärendet är en skrivelse till förskolenämnden från Linnéa Vinge (SD) med två frågor rörande insatser i förskolan till barn med autism.

Enligt skollag och läroplan för förskolan har alla barn i behov av särskilt stöd rätt att få stöd i förskolan. Det är rektor på aktuell förskola som beslutar om stödjande insatser utifrån det individuella barnets specifika behov.

Olika förskolor i Stockholms stad erbjuder olika typer av insatser till barn med autism där några förskolor i samarbete med habiliteringen, Region Stockholm ger förutsättningar för barn att få beteendeterapi under vistelse på förskolan. Andra förskolor ger barn med autism stöd i form av särskilda pedagogiska insatser.

Socialstyrens allmänna rekommendationer av insatser till barn med autism innebär beteendeterapi, vilket är behandling. Förskolans uppdrag är utbildning och omsorg och ska inte åta sig behandling vilket är regionens ansvar.

Förskoleförvaltningen välkomnar dialog med Region Stockholm rörande samarbete runt barn med autism för att tydlighet ska råda gällande ansvar för de insatser som dessa barn kan behöva.

Bakgrund/Ärendet

I en skrivelse till förskolenämnden ställer Linnéa Vinge (SD) frågor om metoder för att stärka förmågor hos barn med autism med fokus på *mångsidiga intensiva beteendeinsatser* (på engelska *early*

intensive behavioral interventions, EIBI). Skribenten skriver att EIBI:

[...] är en dokumenterat effektiv metod som syftar till att stärka barnets viktigaste utvecklingsområden och göra dem mer oberoende och självständiga. Insatsen bör ges innan barnet är fem år för att vara så effektiv som möjligt och ge störst effekt. Programmet, som handleds av Autismcentrum, innebär 20 timmars träningstid per vecka i ett delat ansvar mellan förskolan och barnets vårdnadshavare. Vårdnadshavare vittnar om att insatsen erbjuds på förskolor i vissa stadsdelar i Stockholm men inte i alla.

Utifrån detta ställer skribenten två frågor:

1. *Hur tänker förvaltningen tillse att alla barn ges möjlighet att få tillgång till mångsidiga intensiva beteendeinsatser?*
2. *Vilka andra dokumenterat effektiva metoder erbjuds barn med autism på de kommunala förskolorna i Stockholm idag?*

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Förskoleförvaltningens avdelning för stadsövergripande utveckling.

Ärendet behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 2 juni. Funktionshindersrådet har möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 4 juni.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Allmänt om insatser för barn med autism samt mångsidiga intensiva beteendeinsatser

Insatser för barn med autism ska bygga på det enskilda barnets specifika behov vilket kräver en bedömning av ett tvärprofessionellt team där både läkare och psykolog är inkluderade. Eftersom forskning har visat på vikten av tidiga insatser för barn med autism är det viktigt att tidigt identifiera barn som har autism.

I Nationella riktlinjer, 2024, skriver Socialstyrelsen rekommendationer gällande individanpassad psykologisk behandling:¹

[...] mångsidiga intensiva beteendeinsatser (EIBI) utgår från TBA. Det är en behandling för barn upp till 5 år med autism, som ofta pågår under flera år. Barnet får träning i bland annat socialt samspel i sin

vardagsmiljö, till exempel av en pedagog på förskolan som i sin tur får stöd av BUP eller habiliteringen. (s. 52)

Socialstyrelsen fortsätter:

Även mångsidiga intensiva beteendeinsatser (EIBI) har hög prioritet. Rekommendationen gäller barn vars hälsotillstånd har en stor till mycket stor svårighetsgrad: den grupp som får diagnosen autism i 0–5-årsåldern har ofta stora svårigheter, och många har samtidigt en intellektuell funktionsnedsättning. EIBI kan hjälpa barnen att träna upp väsentliga färdigheter och nå viktiga utvecklingssteg. En provperiod kan vara nödvändig, eftersom det är svårt att avgöra på förhand vilka barn som får nytta av EIBI, enligt klinisk erfarenhet. (s. 53)

Enligt Socialstyrelsen är dock dessa insatser tids- och resurskrävande och varierar mellan olika regioner. Socialstyrelsen poängterar samtidigt att sådana tidiga insatser kan möjliggöra att stora kostnader längre fram kan undvikas (s. 54).

Insatserna omfattar mellan 15–30 och upp till 40 timmar i veckan under 2–4 år. För att vara effektiva behöver de uppgå till minst 25 timmar, varav 20 timmar i förskola och 5 timmar i hemmet. Behandlare kan vara terapeut specialiserad på EIBI eller pedagog på förskola och vårdnadshavare under handledning. Vidare behöver barnet få vara tillsammans med jämnåriga utan särskilda behov så att träningen kan anpassas till situationer och miljöer där barnet får möjligheter att samspela med barn utan autism. Insatsen kräver hög personaltäthet där barnet får stor individuell uppmärksamhet i systematiska, planerade inlärningsituationer.

Skollagen stipulerar ansvaret

Förskolan utgör en skolform inom skolväsendet och har *utbildning* som sitt uppdrag. Förskolan ska enligt skollagen utgå från varje barns behov, och rektor är ansvarig för att möta barns behov av särskilt stöd oavsett om barnet har en diagnos eller inte.

Habiliteringen, som hör till Regionen, ansvarar för *behandling* av förskolebarn med autism genom råd och stöd till vårdnadshavare samt behandlingsinsatser som är relevanta för det enskilda barnet.

Enligt Skollagen (2018:1303):

1 kap, 4 § I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

8 kap, 9 § Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska rektorn se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

Stockholms stads organisation

Stockholms stad är indelat i elva stadsdelsområden till vilka ansvaret för den kommunala förskolan är delegerad från kommunfullmäktige. Varje stadsdelsområde utformar stödet för barn i behov av särskilt stöd utifrån lokala förutsättningar och rektor är den som beslutar om stöd för det enskilda barnet, inklusive barn med autism. Stadsdelsområdena råder över vilka extra resurser som rektor har att tillgå samt beslutar hur dessa insatser ska ske i samverkan med habiliteringen, Region Stockholm.

Fråga 1: Hur tänker förvaltningen tillse att alla barn ges möjlighet att få tillgång till mångsidiga intensiva beteendeinsatser?

Förskoleförvaltningen arbetar i dagsläget övergripande med området barnhälsa, där samverkan med olika aktörer både inom staden och även externt, bland annat Region Stockholm, är under utveckling. Lokalt har både kommunala och fristående förskolor samarbete med habiliteringen.

Barn med autism som går i förskola i Stockholms stad erbjuds idag olika typer av insatser. Insatserna kan ges i både hem och förskola och i samarbete mellan föräldrar, förskola och habilitering. Varje barn med autism har en unik situation. Därtill organiserar stadsdelsområdena särskilt stöd på olika sätt.

Att insatserna som EIBI (se ovan) är så pass resursintensiva samtidigt som att det är svårt att avgöra vilka barn som verkligen har nytta av dem innebär att det är särskilt viktigt att göra professionella individuella bedömningar. Sådana bedömningar utgår inte bara från barnets behov och familjens situation utan även från den aktuella förskolans förutsättningar att tillhandahålla insatser, exempelvis förutsättningar relaterade till medarbetares kompetens, barngruppens sammansättning och förskolans lokaler.

Även om EIBI kan vara givande för barn med autism så behöver insatsen ställas i relation till andra insatser.² Beslut om vilka insatser som beviljas barn i behov av särskilt stöd, inklusive dem med autism, fattas av ansvarig rektor. Detta dels praktiskt eftersom insatserna ska fungera inom den specifika verksamheten och det enskilda barnets kontext på dess förskola, dels principiellt utifrån att regionen inte kan styra över hur kommunen använder sina resurser.

Förskoleförvaltningen välkomnar dialog med Region Stockholm rörande samarbete runt barn med autism för att tydlighet ska råda gällande ansvar för de insatser som dessa barn kan behöva.

För att öka likvärdigheten i bedömningarna av särskilda behov hos barn i Stockholms förskolor har Kommunfullmäktige beslutat att Förskolenämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna ska ta fram stadsgemensamma bedömningsgrunder.³ Dessa kommer att utgöra ett stadsgemensamt stöd och verktyg i arbetet med att identifiera behov och utifrån dessa hur förskolans utbildning ska utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling får det stöd de behöver.

Fråga 2. Vilka andra dokumenterat effektiva metoder erbjuds barn med autism på de kommunala förskolorna i Stockholm idag?

Varje barn med autism har en unik situation. Det handlar både om det enskilda barnets behov och dess familjesituation och hur det ser ut i barngruppen i den specifika förskolan. I de olika stadsdelsområdena organiseras stödet på olika sätt.

Det finns olika metoder för insatser till förskolebarn med autism, där två teoretiska grunder är utmärkande. Den ena bygger på att stötta barnets utveckling genom beteendeterapi (exempelvis EIBI, MBT, IBT)⁴. Den andra bygger på att stötta barnets utveckling via relationsskapande pedagogiska aktiviteter (DIR, ESDM, IPG)⁵.

² Utifrån metastudier av olika typer av insatser för barn med autism finns ingen tydlig evidens för att just EIBI utgör den mest lämpade insatsen, exempelvis: Brian Reichow m.fl. (2018) *Early intensive behavioral intervention (EIBI) for young children with autism spectrum disorders (ASD)*; Yoshiyuki Tachibana m.fl. (2017) *A systematic review and meta-analysis of comprehensive interventions for pre-school children with autism spectrum disorder (ASD)*.

³ Stockholms stads budget 2025, s 91 och 174.

⁴ EIBI – Early Intensive Behavior Intervention, är ett strukturerat sätt att arbeta med barn som har autism

MBT – mindre intensiva mångsidiga insatser på beteendeterapeutisk grund

IBT – intensivinläring på beteendeterapeutisk

⁵ DIR – Floortime/Developmental, Individual-differences, Relationship-based model

ESDM – Early Start Denver Model

IPG – Integrated Play Groups

I alla stadsdelsområden får barn med autism särskilt stöd utifrån sina behov. Fem stadsdelar beviljar EIBI eller liknande som MIB, MBT, eller SBK som alla grundas på beteendeterapi. En stadsdel har beviljat en anpassad variant av EIBI. Två stadsdelsområden använder sig av ESDM respektive IPG vilket innebär pedagogiska insatser baserade på relationsskapande aktiviteter för att stärka utvecklingen av sociala och kommunikativa förmågor.

Katarina Odén Ryhede
Tf. Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Bilagor

1. Mångsidiga intensiva beteendeinsatser för barn med autism

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Katarina Odén Ryhede, Tf. Förvaltningsdirektör	2025-05-26